

EXAMENSARBETE

Våren 2009

Läraryrket

Läslust och intresse för skönlitteratur i tonåren

Är dagens skolungdomar intresserade av att läsa skönlitteratur?

Författare: Anna Wachtmeister

Handledare: Ben Naji

Claes-Göran Wenestam

www.hkr.se

Läslust och intresse för skönlitteratur i tonåren

Är dagens skolungdomar intresserade av att läsa skönlitteratur?

Abstract

I vårt samhälle finns det många sätt att förnöja sig på till exempel, film, dataspel med mera, men trots detta stora nöjesutbud finns det fortfarande många böcker. Ratar dagens ungdomar skönlitterära böcker, framför annan underhållning? Är skönlitteratur främst en del av skolans värld där vissa saker måste göras? Denna undran har resulterat i denna uppsats där jag gör en mikroundersökning av dagens ungdomars intresse för skönlitteratur. Mina informanter blev två årskurser på en 6-9 skola, valet föll på en åttonde och en nionde klass. Ett frågeformulär och fyra samtalsgrupper senare fanns det underlag för att se om eleverna var positivt inställda till skönlitteratur. Utifrån detta underlag har nu denna undersökning av tonåringars läsintresse och läsvanor resulterat i att en majoritet av dessa ungdomar var positivt inställda till skönlitteratur. Även tidigare forskning runt detta ämne tas upp. Förutom intresse för skönlitterär läsning, behandlas även vad som kan vara orsaker till att det finns ett intresse eller varför det är svagt. Nyckelord: Tonåringars läsning av skönlitteratur i skolåren.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
1.2 PROBLEM	5
1.3 SYFTE.....	5
1.4 DISPOSITION.....	5
2. LITTERATURGENOMGÅNG	7
2.1 LÄSLUST	7
2.2 ATT FÖRSTÅ DET MAN LÄSER	9
2.3 HINDER I LÄSNINGEN	11
2.4 LUSTFULLHET ELLER LEDA?	13
2.5 LUSTFUL LÄSNING I SKOLMILJÖN	14
2.6 ATT LÄSA TYST	15
2.7 ATT LÄSA HÖGT	16
2.8 SAMMANFATTNING AV LITTERATURGENOMGÅNGEN	17
3. METOD	18
3.1 VAL AV UNDERSÖKNINGSDELTAGARE	18
3.2 VAL AV METOD	19
3.3 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	20
4. RESULTAT	21
4.1 RESULTAT AV ENKÄTEN	21
4.2 RESULTAT AV SAMTALEN MED ELEVERNA	27
4.3 SAMMANFATTNING AV RESULTATEN	32
5. DISKUSSIONSAVSNITT	34
5.1 DISKUSSION	34
5.2 KRITIK AV DEN EGNA METODEN/ VALIDITET	37
6. SLUTSATS	39
7. EPILOG	40
7.1 KONSTEN ATT HITTA EN BRA BOK	40
7.2 BOKTIPS	40
7.3 EN POPULÄR OCH EN RATAD BOK	41
7.4 BOKSLUKARNA	42
7.5 ATT HA BÖCKER HEMMA	43
LITTERATURLISTA	44
BILAGA	47

1. Inledning

Rosenblatt menar att litteraturens förmåga att bjuda läsaren på ett lockande nöje är den viktigaste anledningen till att läsa den. Därtill anser Rosenblatt att genom långvarig bekantskap med litteraturen kan vi bli socialt känsligare. Detta för den ökade lärdom vi får genom litteraturen om andra människors livssituationer både i vår närmiljö, miljöer längre från oss och historiska (Rosenblatt, 2002). I styrdokumentet och kursplaner kan man se hur viktigt det är med läsning av skönlitteratur, skolan har som uppgift att ge skolelever möjlighet att ta del av den skönlitterära världen. I kursplanen för svenska står följande: ”att eleven - får möjlighet att förstå kulturell mångfald genom att möta skönlitteratur och författarskap från olika tider och i skilda former från Sverige, Norden och andra delar av världen” (Skolverket, 2000, s.2). I kursplanen för svenska som andraspråk står det: ”att eleven -får möjlighet att förstå svensk skönlitteratur och svensk kultur och blir förtrogen med den värdegrund på vilken det svenska samhället vilar och även lär känna skönlitteratur från andra delar av världen” (Skolverket, 2000, s.2).

År 1901 fick Selma Lagerlöf uppdraget att skriva en läsebok/geografibok, vilket resulterade i *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*. Till skillnad från idag skulle inte läroböcker vara underhållande. ”Nöjesläsning och dagdrömmeri i skolbänken skulle inte uppmuntras utan motarbetas (Sveriges National Atlas, 2009, s.2). Men Selma Lagerlöf ville inte skriva en torr och tråkig bok utan tvärt emot dåvarande normen, en bok som var både lärorik och underhållande (Sveriges National Atlas, 2009). På skolverkets kursplan i dagens Sverige kan man lätt tyda det till att läsningen inte bara skall vara lärorik utan även underhållande och att fantasin är viktig. Mål att sträva mot är bland annat. ”Att eleven- utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse” (Skolverket, 2000, s1).

I dagen svenska skola anses läsning av skönlitteratur av flera skäl som en viktigt del av språkundervisningen. ”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan kommunicera i tal och skrift på engelska”, ”behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt” (Skolverket, 2004, s.12). I Skolverkets text kan det utläsas att elever genom läsning av skönlitteratur får ett språkligt och kunskapsmässigt ”plus”, för vidare studier och läsning. Det är därför viktigt att elever får möjlighet att lära känna och uppleva böckernas värld. Men är det bara i böckernas värld läsning förekommer? Nej, naturligtvis inte. Enligt en

artikel i *Dagens Nyheter* kan det vara så att de som inte läser så många böcker i stället tillbringar mycket tid framför datorn (Ohlsson Djerf, 2010). Men vad gör de framför datorn, läser de skönlitteratur eller är det mest spel och chatta de gör vid datorn?

Svedner säger att: "Litteratur skall vara lust och glädje, upplevelse och underhållning" (Svedner, 1999, s. 41). För att litteraturen verkligen skall komma till sin rätt måste läsaren känna läslust. För att få läsaren dit finns det många vägar och några av dem kommer att tas upp här i denna uppsats. En av dessa vägar till läslust som både elever i undersökningen talade om och som nämns i litteraturen är att läslust är smittsamt. "Läslust kan vara lika smittsamt som influensa" (Brodow & Rininsland, 2005, s.50). Med detta menas att en läsande omgivning påverkar och lockar andra till läsning.

1.2 Problem

I diverse larmrapporter påstås det gärna att ungdomar har dåliga läsvanor, speciellt vid läsning av skönlitteratur (Svensson, 2008). Detta önskar jag i denna uppsats undersöka genom att ställa följande frågor.

- Är skolungdomar idag intresserade av skönlitteratur?
- Vad behövs för att läsningen skall bli lustfull?
- Hur kan omgivningen, till exempel skolan, inspirera till läsning?

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka dagens tonåringars uppfattning av skönlitterär läsning. Därtill titta på några faktorer som kan vara viktiga för att läsaren ska komma så långt i sin läsning att denne upplever läsningen som lustfull.

1.4 Disposition

Kapitel ett består av inledning, syfte, problemformulering och disposition. I kapitel två följer litteraturgenomgången. Där läslusten belyses ur olika aspekter, hur den är beroende av både

förståelse av bokens innehåll, att bokens berättelse fångslar läsaren och att läsaren vistas i en miljö där läsning är en del av miljön. Kapitel tre består av uppsatsens metoddel. Där redovisas val av målgrupp, metod, och validitet av metoden och slutligen de etiska övervägandena. I kapitel fyra redovisas resultaten av enkäten och samtalen. Vidare följer diskussion och sammanfattning i kapitel fem.

2. Litteraturgenomgång

I Litteraturgenomgången kommer först begreppet läslust tas upp. Sedan belyses förståelsen och eventuella hinder i läsningen. Detta kopplas samman med läsmiljön i skolan och längre fram i hemmiljön.

2.1 Läslust

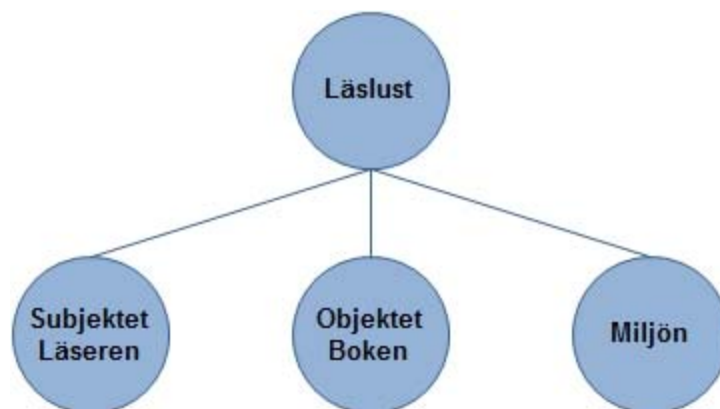
Den underbart lustfyllda känslan av slå sig ned i soffmiljön eller en annan behaglig miljö och bara njuta av boken vi håller framför oss är viktigt. Nya världar öppnar sig för oss och lusten för att läsa fångar läsaren. Enligt Wikström är det läsaren som boken riktar sig till och boken ska hålla läslustan vid liv hela boken ut. För att det skall ske krävs en bra berättelse (Wikström 1991). En bra berättelse kan vara en berättelse som exempelvis är spännande, eller är intressant och som fångslar läsaren. Langer konstaterar att en persons läsning byggs upp runt tidigare erfarenheter av andra böcker och vår livserfarenhet. Med detta ger vi oss sedan in i boken vi har framför oss (Langer 2005). Även Rosenblatt menar att våra tidigare erfarenheter är viktiga för oss när vi läser en bok (Rosenblatt 2002). I citatet från Rosenblatt nedan kan vi ta del av orsaker till varför litteraturen kan vara så fångslande.

Genom litteraturen kan vi njuta av naturens skönhet eller storslagenhet och den exotiska prakten i scener från fjärran länder. Den kan också erbjuda upplevelser som det annars inte skulle vara möjligt eller välbetänkt att föra in i våra liv. Lusten för handling och äventyr, intresset för andra människor och livsstilar, förtjusningen över starkt känsloladdade scener, över skildringar av fysiskt våld och till och med bilder av hat och ondska kan bero på den befrielse de erbjuder för drifter som vår kultur undertrycker. Och litteraturen ger inte bara utlopp för antisociala känslor. Ett stort konstverk kan ge oss möjlighet att känna på ett djupare och rikare sätt, att mer fullständigt uppfatta innebörden av våra upplevelser, än vad de inskränkta och splittrade livsvillkoren tillåter (Rosenblatt, 2002, s. 44).

Det är i litteratur som av olika anledningar fångar läsarens intresse som läsaren kan uppleva att läsningen är lustfull. I styrdokumentet och kursplanerna står det också att läsaren genom litteraturen kan få möjlighet att uppleva och lära sig mycket om andra människor i vår egen och andras kultursfär, i vår tid och från förr (Skolverket 2000). En riktig läsupplevelse får läsaren när denne glömmer tid och rum och bokens berättelse fullständigt slukar henne/honom. Läsaren vill komma till slutet för att få veta hur det går men samtidigt vill hon/han inte att boken skall ta slut. Efter en sådan läsupplevelse vill man hitta en ny bok som fångar ens intresse lika mycket (Nasiell, 2007). Den här kategorin böcker är sådana som man gärna läser om flera gånger.

Jag anser att för att läsintresse och läslust skall skapas behövs olika förutsättningar. Maslow anser att vår omgivning och miljö är viktig för att vi skall kunna utvecklas. Med detta kan man också mena att miljön runt om oss påverkar oss i om vi skall uppleva läslust. Maslows berömda behovshierarki visar att vissa behov måste tillfredsställas innan vi kan uppleva självförverkling. Även när det gäller läsning så måste vissa steg tas för att läsaren skall kunna känna läslust. I denna jämförelse mellan Maslows hierarkitrappa och läslust blir läslusten starkare desto närmare steg 5 läsaren kommer. Det betyder inte att inte en svag läsare som inte kommit till trappsteg 5 eller ens steg 4 inte skulle känna glädje och lust inför att läsa, men en van läsare, i en för läsningen bra miljö och med "rätt" bok, har lättare att komma in i en berättelse och känna att läsningen är lustfull. Maslows hierarkitrappa består kortfattat av steg 1) fysiska 2) trygghet 3) tillhörighet, kärlek 4) självkänsla, omdöme 5) självförverkelse (Hergenhahn, 1994). Maslows behovstrappa har varit en bidragande faktor till varför nedanstående figur har uppkommit. Läsaren/subjektet behöver förutom boken/objektet en bra miljö runt om sig som hjälper och stöttar. Om dessa delar uppfylls och läsaren har en för denne en intressant bok framför sig kan en självförverkande känsla infinna sig och läsaren kan känna läslust.

Figur 1. Relationerna mellan läsaren, boken och miljön

Läslust mittencirkeln, stöder sig på de tre övriga cirklarna, subjektet, objektet och miljön. Subjektet är läsaren, objektet är boken och miljön är omgivningen, hemmiljön, skolmiljön, kamratmiljön, samhället med biblioteket som en del av den miljön. Läslusten behöver stöd från alla de tre övriga cirklarna. Subjektet behöver en bra bok, objektet för sin läsning. Men subjektet behöver också en miljö/ omgivning som påverkar subjektet för att denne skall fatta

intresse för böcker. Subjektet behöver också från sin miljö lära sig att läsa och sedan välja böcker för att slutligen slå sig ned någonstans för att läsa boken.

Många faktorer i omgivningen påverkar subjektets val av att läsa eller inte och om när denne läser, läslust infinner sig eller inte. Rosenblatt menar att litteraturen inte ska skapa stress och press utan vara en konst som befriar läsaren. Miljön runt läsaren måste därför ge läsaren en avslappnad känsla. Det är då läsaren kan berikas av läsningens upplevelser (Rosenblatt, 2002). Langer konstaterar att det finns många olika subkulturer som påverkar läsarens val av litteratur. Det kan till exempel vara hemmet, vänner, grannskapet, skolan (Langer, 2005).

2.2 Att förstå det man läser

”Om ni bara hade lärt mig vad alla bokstäverna heter, så hade jag kunnat läsa för länge sedan” (Adam 6 år). Denna något anklagande mening, fick föräldrarna höra en eftermiddag när Adam kom hem från skolan, efter ett par veckors skolgång. Detta är en sann liten historia som min syster och svåger berättade för mig. Idag har den nu nioårige Adam knäckt koden och läser lätt och ledigt böcker.

För att få uppleva läslust är det viktigt att kunna förstå, eller åtminstone känna att man är på väg att kunna förstå bokens innehåll. Där är miljön runt läsaren/ subjekt är viktigt för att lusten för läsning skall infinna sig. Det är givetvis aldrig för sent men det försprång som den blivande läsaren kan få genom att vistas i en läsande miljö anser jag knappast att man kan förneka. Vad som här menas med miljöpåverkan kan ses i Stadlers olika stadier av läsinlärning som hon presenterar i sin bok *Läs- och skrivinlärning* (Stadler, 1998). Hon anger fyra olika stadier som subjektet genomgår i sin läsinlärning. De är 1. Låtsasläsning 2. Logografisk läsning 3. Alfabetisk läsning 4. Ortografisk läsning.

1. Låtsasläsning

Den första början till läsning kan för det lilla barnet vara låtsasläsning. Barnet härmar vuxna som denne ser läsa, när de läser sagor för barnet eller annan läsning som barnet ser att den vuxne läser. Precis, som med annat så är det naturligt för barnet att göra som de vuxna gör. Barnet kan läsa ur minnet en saga från sagoboken och ännu bättre går det om det finns bilder till. Ju mer de vuxna läser för barnet och även själva ju mer kommer barnet att träna läsa med

hjälp av låtsasläsning. Att boken ibland är upp och ned har ingen betydelse, när barnet är redo vänds den rätt. Detta är en början till att få insikt i vad skrift skall användas till.

2. Logografisk läsning

Denna typ av läsning innebär att känna igen ord som man känner igen bilder. Bland de första orden som lärs på detta vis är ofta barnets namn. De lär sig känna igen "bilden" som bokstäverna formar som till exempel sitt eget namn. De kan också *rita* sitt namn, även om de säger att de skriver sitt namn är de i detta stadiet inte riktigt i skrivstadiet. De ritade av då det inte riktigt ännu förstår bokstävernas betydelse.

3. Alfabetisk läsning

I detta stadiet bygger läsningen på en koppling mellan bokstav och ljud, som innebär att läsningen börjar ta en annan form. I denna form av läsning handlar det om läsinläring och att lära sig det alfabetiska systemets principer. Man går från att rita till att skriva ord som läses och en viss läsförståelse börjar ta form.

För att läsa alfabetiskt måste man kunna:

- uppfatta skillnaden mellan ljud i det talade språket
- känna igen bokstäverna
- koppla rätt ljud till rätt bokstav
- komma ihåg alla i ordet ingående ljud
- komma ihåg ljudens inbördes ordningsföljd
- läsa ihop de ingående ljuden enligt fonologiska regler
- associera en betydelse till det lästa ordet

De olika punkterna har ingen speciell ordningsföljd utan integreras.

4. Ortografisk läsning

Denna typ av läsning är något som den vane läsaren tillämpar och läsningen sker automatiskt. Läsaren kan lägga sin kraft åt att förstå innehållet, istället för att koda och läsa varje ord med möda. Läsaren läser visuellt och snabbt. De ortografiska bilderna skiljer sig från de tidigare ordbilderna i den logografiska. Genom att det mera liknar ett mentalt lexikon, där man genom flitigt läsande har samlat ett stort ordförråd.

Det är ett mål för skolan att alla elever skall ha tillägnat sig den ortografiska läsningen.

Elever måste få möjlighet att lära sig läsa automatiskt. När läsningen blir automatisk kan läsaren på ett helt annat sätt ägna sig åt innehållet istället för att koda texten. Vägen dit är för

många lång, träning och bra undervisning är nyckeln dit. Den automatiserade läsningen ökar med ökad mängd läsning, men det är viktigt att inte stressa och forcera fram läsningen. Det skapar bara mera oro och osäkerhet (Stadler, 1998).

Enligt Bjärbo är det mycket viktigt att läsaren känner sig trygg och säker när denne skall läsa. ”Det absolut viktigaste är att skapa en positiv självkänsla hos barnet, därefter att inspirera till läslust” (Bjärbo, 2007, s.57). Osäkerhet inför läsning är naturligtvis inte bra för att skapa läslust. Det är därför viktigt att hjälpa den osäkra att övervinna känslan av att inte riktigt kunna. Vilket sker gradvis genom att till exempel läsa tillsammans. Molloy påpekar att en orsak till att läsaren inte förstår kan vara att bokens litterära repertoar. Inte att texten i sig är svår (Molloy 2003).

Enligt Wikström är ett annat sätt att öka förståelsen av boken att många läsare i en grupp delar samma boktitel. De kan då lättare diskutera boken med varandra. De kan se boken genom andras ögon via diskussionerna och kan med varandras hjälp lockas till vidare läsning av boken. Det är också en fördel att läsa hela böcker, det underlättar förståelsen av boken, när läsaren kommer längre in i handlingen så har denne byggt upp en förståelse om bakgrunden. Istället för att börja om med en ny berättelse av en ny författare vars språk och stil skall förstås.

Wikström konstaterar även att läsningen och förståelsen av en bok underlättas genom att till exempel läraren går igenom handlingen i den innan läsaren/eleven börjar läsa den. Det att diskutera i klassen om vad boken handlar om, miljön, den historiska perioden boken utspelas i, sociala förhållanden i den tiden med mera (Wikström, 1991). Detta är ett sätt att förbereda förståelsen av en bok vilket är av stor vikt för att främja läslusten.

2.3 Hinder i läsningen

Vad kan det vara som hindrar läsaren från att förstå en bok? Det kan vara flera orsaker till att en elev inte förstår en bok helt eller delvis. Det kan som nämnts ovan exempelvis handla om att läsaren har ett otillräckligt/begränsat ordförråd i det aktuella språket, grammatiska luckor, bristande bakgrundskunskaper i ämnet och läsovana. Läsaren har helt enkelt inte fått tag i ”koden” om hur läsningen går till. Ett sätt att få läsovana att övervinna sina svårigheter är

enligt Lundahl att intresse för ett specifikt ämne kan göra underverk. En bok som fångar läsaren kan även få en mycket svag läsare att bli intresserad och läsa boken från pärm till pärm (Lundahl, 1998). Detta verkar vara en enkel åtgärd för att få alla elever att läsa skönlitteratur.

Vad är det då som hindrar? Är det så att för en svag läsare kan all litteratur verka vara ett oöverstigligt problem, trots att boken läsaren försöker läsa i sig kan verka spännande. Det Lundahl nämner är ett bra sätt, men är det så enkelt? Handlar det bara om att hitta en bok som intresserar läsaren? Många böcker ratas av läsare på grund av diverse olika orsaker, exempelvis därför att de är tjocka, inte anses roliga, och så vidare. Ibland har detta att göra med ovana att läsa och välja böcker. Ett försvar mot att avslöja att man inte tror sig kunna läsa en bok kan vara att säga att man inte vill. Det är därför viktigt att successivt bygga upp den svage läsarens självförtroende. För att om man inte tror att man klarar av något kan det vara ett mycket stort och svårt hinder. Men precis som Lundahl säger är det en bra början om man hittar rätt bok till den lässvage eleven och denne verkligen blir engagerad i berättelsen. Gibbons menar liksom Wikström m.fl. att för att läsaren skall känna engagemang i läsningen är det viktigt att bygga upp kunskap runt boken. Istället för att låta läsaren enbart välja böcker vars ämne denne känner till. Läsaren måste konfronteras med innehåll som är främmande för att bland annat lära känna nya kulturella företeelser (Gibbons 2006).

Läsning är som med allt annat att man blir bättre på detta genom att öva. Witting nämner i sin bok *Witting Metoden* att en skicklig läsare har blivit detta genom övning. Det är en färdighet som med hjälp av övning blivit automatiserad och kan utövas utan att läsaren behöver lägga ned någon större kraft i själva utförandet. Läsningen sker per automatik och läsaren kan helt ägna sig åt textens budskap. Vid eventuella språkliga svårigheter kan en skicklig läsare lättare tyda dessa utifrån sammanhanget, än en ovan läsare (Witting, 2001).

Även Wikström skriver i sin bok *Att läsa för skolan och livet* att för att bli en god läsare förutsätter det att man läser mycket. Man blir även en god skrivare genom att läsa mycket, för att läsaren får ett ökat ordförråd, kreativitet, fantasi (Wikström, 1991).

Enligt Nasiell är det inte fel att läsa dussinböcker eller serier för att få upp läsvana. Detta för att man då vänjer sig vid en viss författares sätt att skriva eller en viss typ av kanske lite enkla böcker. Det är en utmärkt lästräning att fortsätta att läsa alla böckerna i till exempel en serie.

Man känner till handlingen och tycker om serien vilket gör att språket flyter lättare och mängden läsning är bra träning. Med tiden kan man gradvis övergå till svårare texter. Låt därför barn och ungdomar även själva få göra sina litterära val istället för att tvinga dem till att läsa en viss bok. Tvång skapar ingen glädje och läsning skall vara glädjefullt. Om man vill att vissa böcker skall läsas så gå försiktigt fram med förslagen (Nasiell, 2007).

Chambers konstaterar dock att det är viktigt att även introducera andra sorters böcker så att inte läsaren fastnar i en speciell kategori. Detta för att denne bland annat skall kunna utveckla sin läsförmåga och läsförståelse. Det är lätt att benämna något nytt som för svårt, tråkigt. Trots att det egentligen handlar om en sorts rädsla för det nya. Det är därför viktigt att man som lärare lär sina elever att övervinna denna rädsla (Chambers, 2003).

Lundahl menar att ett annat sätt att öka förståelsen för en bok, om man är i stadiet att börja läsa på ett främmande språk, är att först läsa den på sitt modersmål och sedan på det främmande språket (Lundahl, 1998). Detta sätt ger en stor förförståelse för texten eller boken.

2.4 Lustfullhet eller leda?

Kan läsledda utvecklas till läslust? I artikeln *Gör klassikern till din egen*, skriver Svensson att 50% av 9-15 åringar i Sverige, Danmark och Norge, ”att de inte eller sällan läser en bok på fritiden” (Svensson, 2008, s.11). Av dem som läser dominerar flickorna antalsmässigt tydligt. En av orsakerna till att många elever inte läser skönlitteratur, säger de själva, är för att skolans litteraturläsning är tråkig. En orsak kan vara att de inte riktigt kan koppla textens budskap till sin egen livssituation, vilket kan underlätta förståelsen för bokens innehåll. Speciellt de läsare som inte har god läsvana har svårare att sätta sig in i texter skiljer sig alltför mycket från deras egen värld. Texterna upplevs då som tråkiga, trots att den egentliga orsaken kan vara att läsaren inte förstår textens budskap.

Om eleverna istället känner att innehållet för dem inte är alltför främmande och de kan göra kopplingar till texten och sin egna liv ökar intresset för boken. För att upptäcka eventuella kopplingar till det egna livet är samtalet kring läsningen viktig. Läraren kan ställa frågor som till exempel; ”Vilken är din första reaktion på texten? Vilka känslor väcker texten hos dig? Vilka mentala bilder ser du när du läser texten? Osv.” (Svensson, 2008, s.35).

Det behöver inte betyda att texten skall spegla deras liv helt, men att på något vis hitta likheter. Även Svedner konstaterar att om inte läsaren hittat en känslomässig koppling till boken är det mycket svårare att ta till sig innehållet. Den sortens bok ställer därför höga krav på läsarens läsvana och uthållighet. Det betyder att för att den lässvage skall komma igenom en bok med behållning av den är det extra viktigt att den fångslar och intresserar läsaren. ”Litteratur skall vara lust och glädje, upplevelse och underhållning” (Svedner, 1999 s.41).

Gibbons menar att för att hjälpa eleverna/läsarna att hitta lustfullheten i läsandet och inte tristessen är det viktigt att bygga upp förförståelse innan läsningen. Det att ge dem kunskaper om boken och bokens värld innan läsningen börjar, speciellt om bokens ämne och värld är obekant (Gibbons, 2007).

2.5 Lustful läsning i skolmiljön

Hur påverkas läslusten av miljön runt läsaren? Att använda skönlitteratur i språkundervisning om det nu rör sig om ett främmande, andra eller sitt modersmål är inget ovanligt. Skälen till att använda sig av denna materialmängd är många. I Lpo 94 står bland annat följande att läsa: Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola,

- behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift,
- har förtrogenhet med centrala delar av vårt svenska och nordiska, inklusive samiska, samt västerländska kulturarv,
- har utvecklat förståelse för andra kulturer (Skolverket, 2004, s.11,12)

Dessa kunskaper som skolan enligt Lpo –94 ansvarar för att elever får i grundskolan, anser jag att man bland annat kan inhämta i skönlitteraturen. Vilket även överensstämmer delvis med vad Wikström säger.

Jag tycker denna form av språkinläring är trevlig och stimulerande. Böcker öppnar levande världar och språket blir nyckeln till levande livet. Den sociala och känslomässiga delen av personlighetsutvecklingen kan också bearbetas genom frågeställningar som dyker upp i litteraturen. Böckerna kan spegla elevernas egna konflikter och problem, som tillsammans kan namnges och lösas utan att individen utelämnas (Wikström, 1991 s.91).

Ovanstående citat ger enkla och bra argument för skönlitteraturens plats i undervisningen. Den mängd lärdom och förståelse vi kan få genom böcker. Förstå och lära känna oss själva

och andra, från andra sociala, kulturella, tidsmässiga och geografiska miljöer. Skönlitteraturen ger oss möjligheter till insikter vi annars skulle ha svårt att få. Att skönlitteraturen är en del av skolans undervisning är därför en självklarhet. Men Molloy ställer följande kritiska frågor angående skönlitterär läsning. ”Vad kan en ung människa lära sig genom att läsa skönlitteratur? Kan man överhuvudtaget ”lära sig” något genom att läsa skönlitteratur? Och Vilken skönlitteratur ger vilka kunskaper ur vems perspektiv” (Molloy, 2003, s. 36). Vilket är tankeställande i en uppsats som denna där skönlitteraturen har en centralroll. På sista frågan kan man tänka sig att i skolmiljön så är det läraren som många gånger väljer litteraturen. I de fall denne inte väljer direkt så försöker läraren att påverka elevernas val. Enligt Brodow och Rininsland, är lärarens entusiastiska berättelse av en bok ett bra sätt att väcka läslust hos elever.

Om läraren i klassrummet predikar läsandets lust bör hon själv unna sig alla sina egna läslustar och inte vara rädd för att ge sina elever del av dem, t.ex. att berätta om njutningen av att ha upptäckt en fantastisk roman och kanske läsa ett avsnitt ur den. Läslust kan vara lika smittsamt som influensa (Brodow & Rininsland, 2005 s.50).

Ur ovanstående citat kan man utläsa att en entusiastisk lärare som presenterar en av sina favoritböcker för eleverna är som ett levande reklamslag.

Svensson anser att läslust och läsning av klassiker från olika tidsepoker hör självklart ihop. Det är fullt möjligt för elever att uppleva läslust även om det är en del av den klassiska litteraturundervisningen. Den ger läsaren en rikedom och lustfull upplevelse av den värld böckerna visar. Det därför viktigt att få en förförståelse för litteraturens förställningsvärldar för att alla elever skall kunna förstå texterna. Att uppleva och analysera litteraturen. Men det som alltid måste komma först är inlevelsen i texten. ”Det är på så sätt läslust väcks” (Svensson, 2008 s.26).

2.6 Att läsa tyst

Chambers anser att det är viktigt att få lov att ägna sig åt tyst läsning i skolmiljön. Men en klass behöver tid att vänja sig vid tytläsning. För att få det att fungera rekommenderas att man har en bestämd tid för tyst läsning. Alla vet då att det är just den timmen som man läser i sin bok och att den tid som är lästid får vara ostörd tid. Vilket innebär att även läraren bör ägna sig åt bokläsning. Det signalerar vikten av att läsa och barn gör det vuxna gör. Dessutom stör lärarens pysslande med annat själva läsningen. För att inte tala om att läraren stör elevers

läsning om denne diskuterar diverse andra saker med enskilda elever (Chambers, 1995). Att visa sina elever hur man önskar att de skall göra genom att själv utföra det kallas inom psykologin för social learning (Gleitman, 1991). Det innebär inte att den som lär sig genast utför vad ”läraren” gör, det kan även ske vid ett senare tillfälle. Vilket betyder att man som lärare inte skall misströsta om det inte går med en gång.

Reichenberg påpekar att tyst läsning fungerar för dem som har utvecklat god läsförståelse. De som inte har utvecklat sin läsförståelse, klarar inte av den tysta läsningen. Samtidigt konstaterar Reichenberg att tyst läsning är ett bra sätt att lära sig att automatisera läsningen. För att läsningen inte bara skall vara en automatisk avkodning av text utan även en förståelse av texten behöver man arbeta med hur man läser en text. Även om texten läses tyst och alla eleverna har valt varsin bok så kan man som lärare förbereda elevernas egna läsning. Det handlar inte om mängden text utan att verkligen förstå vad man läser och att lära sig läsa mellan raderna. Läsning kräver uppmärksamhet av läsaren. Det är inte så att den gode läsaren förstår allt den läser, vilket många kanske tror. En aktiv läsare kan läsa mellan raderna, då det i texter kan finnas mycket som är underförstått. En ny bok av en ny författare kräver mera av läsaren till en början innan denne lär känna sättet hur just den texten är uppbyggd. Läsaren lär inte bara känna den skrivna texten utan även författaren bakom texten. Läsaren närmar sig författaren, texten och dess innehåll (Reichenberg, 2008). Ett sätt som kan appliceras till vilken typ av text som helst, i en skönlitteratur eller annan genre.

2.7 Att läsa högt

Wikström menar att förutom att subjektet/läsaren själv sjunker in i böckernas värld skall böcker även läsas högt och tillsammans i grupp. Det ger eleverna/läsarna en möjlighet att få diskutera boken och sin läsoplevelse med andra som läser samma bok. Ett annat sätt att träna högläsning är att eleverna får sitta och arbeta med annat eller läsa tyst i den aktuella boken, medan läraren går runt och lyssnar på deras läsning i smågrupper eller individuellt (Wikström s.81-89).

Chambers menar att förutom att eleverna läser högt så kan även läraren med fördel läsa högt för klassen. Det att få texten uppläst av en van läsare gör att eleverna får en bra känsla och behållning av texten. Samma text kan även läsas av flera uppläsare, då dessa kan lägga in sin

tolkning av texten på olika sätt. Därtill kan man behöva läsa litteratur mer än en gång och diskutera den för att man ska få den ultimata behållningen av den (Chambers, 1995). Även Gibbons anser att det är bra för elever att lyssna på en som läser högt bra. Det är ett bra sätt att få fram en texts budskap att kunna lyssna på den, när någon läser högt bra (Gibbons, 2007).

Chambers ser även en annan fördel med att läsa högt. Det är att alla läser tillsammans och är därmed på samma ställe i boken, vilket annars är svårt. Elever läser alla olika fort och skall de därtill läsa boken hemma läser de ännu ojämna. Det kan vara en nackdel om man önskar samtal om boken i grupp (Chambers, 2003). Samtal i grupp om boken/objektet man läser ökar förståelsen för innehållet och därmed även läslusten.

Även Lars Nordström konstaterar hur viktigt det är med själva läsoplevelsen. När läsaren gömmer tid och rum och lever sig helt in i bokens värld, när denne hittat en bok som läsaren tycker riktigt bra om. Nordström med flera menar att det är viktigt med boksamtal för att speciellt nå fram till de elever som kan ha svårt med förståelsen av texten (Nordström, 1995).

2.8 Sammanfattning av litteraturgenomgången

I litteraturen har vi kunnat se att, för att läsaren skall kunna uppleva läslust spelar många faktorer in. Läsaren måste förstå bokens innehåll både språkligt och innehållsmässigt. För att läsaren skall komma dit har vi sett att flera faktorer påverkar läsarens väg dit. En god läsmiljö är till exempel mycket viktig för att läsaren skall kunna uppleva verklig läslust, inte bara fysiskt utan även mentalt. Det kan finnas många hinder i vägen innan en läsare har kommit så långt att läsningen upplevs som lustfull, några av dessa hinder har diskuterats i litteraturgenomgången. En text kan till exempel verka vara för svår både innehållsmässigt och språkligt för läsaren, olika sätt att övervinna dessa hinder har också tagits upp. Det som mest betonats i ovanstående avsnitt är att läsningen främjas av att läsaren upplever läsningen som lustfull. Det är därför viktigt att man i skolan på olika sätt arbetar för att läsningen blir lustfull för eleverna.

3. Metod

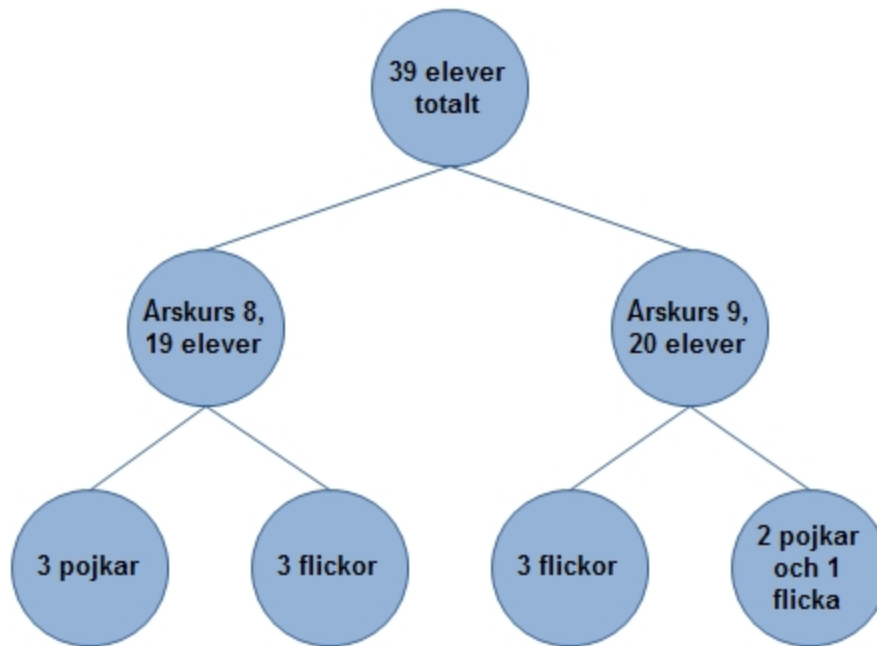
I undersökningen som gjordes för denna uppsats har frågor både i enkäten och i samtalen ställts för att kunna se om det finns läslust och intresse för skönlitteratur hos de elever som deltog. Frågor som speglar om eleverna tycker att det kan vara svårt att läsa på grund av språkförbristningar har ställts. Så även frågor som visar om det finns intresse för att läsa, dels genom enkla frågor som har mera ja och nej karaktär och dels frågor där de får berätta om en eller flera specifika böcker de speciellt tycker om eller inte.

3.1 Val av undersökningsdeltagare

Undersökningens målgrupp är 39 elever i årskurs 8 och 9 har svarat på. Av dessa 39 elever ingick 6 från årskurs 8 och 6 från årskurs 9 i samtalsgrupper a 3 elever i varje. Urvalet till samtalsgrupperna gick till på följande sätt. Jag återkom vid ett senare tillfälle och förhörde mig om huruvida det fanns elever som skulle vilja delta i fas 2 av undersökningen. Vid det tillfället specificerades det att det var önskvärt att elever med intresse för skönlitteratur skulle delta i dessa grupper. Att valet föll på läsintresserade elever berodde delvis på att majoriteten av eleverna i enkätundersökningen var intresserade av att läsa skönlitteratur och att jag ville veta mera om varför de tyckte om att läsa skönlitteratur.

Figuren visar det totala antalet elever som deltog i undersökningen, fördelningen av dem i årskurs 8 respektive 9 och i relation till samtalsgrupperna.

Figur 2. Undersökningens deltagare

3.2 Val av metod

Undersökningen genomfördes i årskurs 8 och 9 på en 6-9 skola i södra Sverige. I årskurs 8 var det flera elever av utländsk härkomst än i årskurs 9, men även i årskurs 9 fanns det elever med annan än svensk bakgrund. Eleverna kom både ifrån villaområden och från lägenhetsområden. För att kunna få svar på mina frågor har jag använt mig av två metoder. Den första är en enkät och den andra är samtalsgrupper. Enkäten bygger på ett frågeformulär med 8 frågor.

Genomförande gick till på följande sätt. Vid det primära datainsamlingstillfället svarade eleverna på enkätfrågorna, vid ett senare tillfälle genomfördes samtalen med eleverna i samtalsgrupperna. Enkäten fylldes i av alla vid tillfället närvarande elever. Där var därför inget urval. Till samtalen var det dock ett urval. Urvalet baserades dock inte på enkäterna då dessa var anonyma. Istället tillfrågades eleverna under lektionstid om de skulle vilja delta i samtalen. Det specificerades att det var önskvärt att deltagarna skulle vara intresserade av och tycka om att läsa skönlitteratur. Därtill att det var önskvärt med en grupp flickor och en grupp pojkar från varje klass.

Eleverna fick under lektionstid i klassrummet självständigt svara på frågorna i frågeformuläret. Den andra delen av det egna underlaget bygger på litteratursamtal i smågrupper även detta under lektionstid i ett intilliggande klassrum. Fyra elevgrupper med 3 elever i varje grupp, 2 elevgrupper från en 8:a och 2 grupper från en 9:a deltog.

3.3 Etiska överväganden

Hänsyn till forskningsetiska principer har tagits. Elevernas namn är inte relevant i undersökningen. Deras namn är inte nämnda i uppsatsen, vilket de blev informerade om. Deras åsikter är därmed anonyma. I enkäten och samtalen förkom heller inga frågor av känslig art. Eleverna deltog därtill frivilligt. Både elever och lärare blev informerade om utförandet av undersökningen och vad den skulle användas till.

4. Resultat

I resultatet redovisas enkäten och därefter samtalen i grupperna. Detta för att enkäten gjordes först och samtalen kom därefter som en fördjupning av enkäten.

4.1 Resultat av enkäten

Resultatet visar att många lagt ner mycket tankemöda när de fyllde i enkäten. I många av svaren kan man också tydligt utläsa att eleven verkligen har tänkt efter och tagit sig an uppgiften med intresse och engagemang.

”Det är skönt att få koppla av och bli någon annan för en stund.” (En elev i årskurs 9)

”Man får uppleva andras erfarenheter.” (En elev i årskurs 9)

Anledningen till valet av stapeldiagram i några frågor, beror på att svaren skulle bli extra tydliga för läsaren. De frågor som fått stapeldiagram är de som eleverna svarade ja, ibland eller nej på.

Svaret ibland är från de elever som inte var positiva läsare men inte heller negativ utan såg det som okej att läsa ibland men inte för ofta och för mycket. Ja, svararna var positiva och nej, svararna negativa.

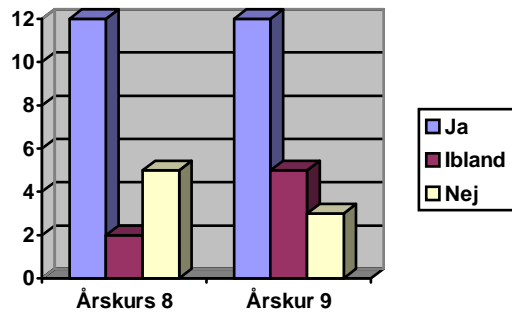
Nedan följer elevernas svar på frågor i frågeformuläret.

Tabell 1. Elevernas i årskurs 8 och 9 svar på fråga 1:

Tycker du om att läsa skönlitteratur?

Årskurs 8: 12 ja, 2 ibland, 5 nej

Årskurs 9: 12 ja, 5 ibland, 3 nej

I tabellen ovan kan vi tydligt se att majoriteten av eleverna var positiva till att läsa skönlitteratur. Nedan följer även några citat av eleverna som visar olika anledningar till varför de tycker om att läsa, vilka också tydligt visar att dessa elever har läslust.

”Ja det är kul för det lugnar ner en.”

”Jag älskar att läsa, det är den bästa avkoppling som finns.”

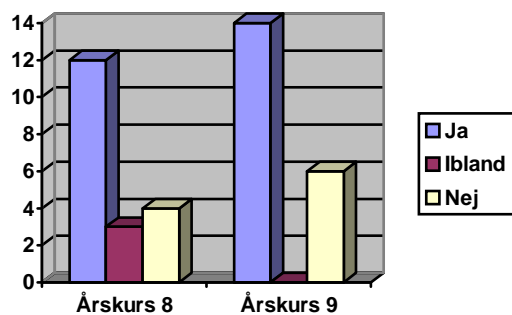
”JA Det är ett bra sätt att fördriva tiden, samtidigt som man lär sig.”

Tabell 2. Elevernas i årskurs 8 och 9 svar på fråga 2:

Tycker du om att läsa på andra språk än ditt modersmål?

Årskurs 8: 12 ja, 3 ibland, 4 nej

Årskurs 9: 14 ja, 0 ibland, 6 nej

I denna fråga kan vi ana om eleverna är villiga till att ta den utmaning som läsningen blir om den är på ett främmande språk. En elev tyckte till exempel att vissa böcker är för svåra. En annan ansåg att det var bäst att först läsa boken på svenska och sedan på engelska för att förstå den bättre. Men majoriteten av eleverna var trots eventuella språkliga hinder positivt inställda.

Elevernas svar på fråga 3:

Vilka språk tycker du bäst om att läsa på och varför?

Årskurs 8 svar på frågan var följande:

11 elever svarade svenska för det är lättast,

1 svarade svenska eller engelska av samma orsak

6 elever svarade engelska bland annat för utmaningens skull eller att det var roligare.

1 elev svarade rumänska.

Årskurs 9 svar på frågan var följande:

8 elever svarade svenska för det är lättast och man kan då läsa mera avancerade böcker.

3 elever läste lika gärna på både engelska och svenska men en av dessa lade till att svenskan är lättare då det var dennes modersmål.

6 elever tyckte bäst om att läsa på engelska bland annat för att de gillar språket och det är ett globalt språk.

1 elev svarade serbiska för att denne behövde lära sig det då dennes pappa är serb.

2 elever svarade vet ej.

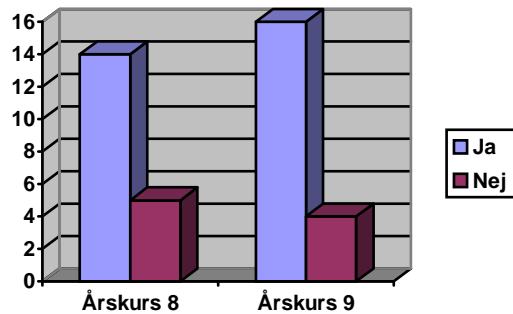
I denna fråga kan man tydligt se att flera elever tycker om utmaningen att läsa på ett främmande språk.

Tabell 3. Elevernas i årskurs 8 och 9 svar på fråga 5:

Tycker du att du utvecklar ditt språk när du läser skönlitteratur?

Årskurs 8: 14 ja, 5 nej

Årskurs 9: 16 ja, 4 nej

En klar majoritet av eleverna tycker att de utvecklar sitt språk när de läser, dock inte alla. En av de som inte tyckte det gav ett alternativ till språkutveckling. Denne tyckte att man lär sig mer av filmer speciellt uttal och vad orden betyder. Det ena behöver kanske inte utesluta det andra, vilket vore en intressant diskussion med denne elev, vilket bland annat inte gjordes på grund av att enkäterna skulle vara anonyma. De som svarade ja skrev bland annat, att de lär sig nya uttryck, ord, stava, grammatik.

Nedan några citat från eleverna:

”Stava+ hur man kan variera sitt språk”

”Ja, absolut, även om man inte märker att man förbättrar sig så gör man det”.

”Absolut, man märker skillnad på sig själv och kompisar som inte läser lika mycket”.

”Jag lär mig stava bättre och att utveckla mitt ordförråd”

” Att variera mig, måla med ord och forma roligare och intressanta meningar”

”Att man kan vända och vrida på meningar mer än man gör”.

En annan av nej svararna skrev följande:

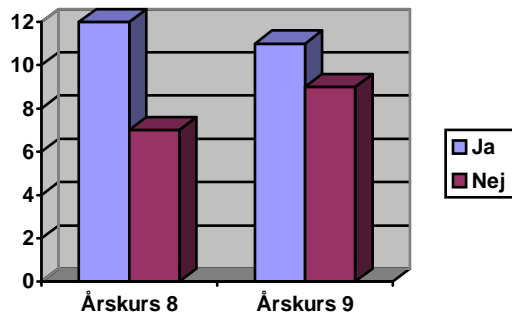
” Nej, jag tar inte åt mig så mycket av det”.

Tabell 4. Elevernas i årskurs 8 och 9 svar på fråga 6:

Väljer du att läsa böcker på främmande språk, som inte har med skolan att göra?

Årskurs 8: 12 ja, 7 nej

Årskurs 9: 11 ja, 9 nej

I denna frågan kan vi se hur eleverna förhåller sig till att frivilligt under deras fritid läsa något som kan vara lite svårt och utmanade. Vilket de flesta i grupperna gärna gjorde.

Elevernas svar på fråga 7:

Vilken bok skulle du rekommendera och varför?

Årskurs 8 svar på frågan var följande:

12 elever rekommenderade olika böcker.

Varför de rekommenderade en viss bok kunde vara för att den var spännande, bra, bäst, underbar, sorglig, verklig eller för att "den får en att sätt sig in i en annans situation".

Flera av eleverna rekommenderade *Twilight-serien*

Årskurs 9 svar på frågan var följande:

17 elever rekommenderade olika böcker.

Varför de rekommenderade en viss bok kunde vara för att den var bra, spännande, intressant, fantastiskt bra, lättläst, man lär sig mycket om livet, man lär sig om vilken brutal värld vi lever i, man känner igen sig.

”*Twilight*. Boken får en att drömma sig bort och glömma verkligheten för ett tag. Den är också en fin och kärleksbok, som jag gillar”.

Det var flera elever som rekommenderade *Twilight* serien, så även Lindas kvällsbok.

Elevernas svar på fråga 8:

Vilken bok skulle du inte rekommendera och varför?

Årskurs 8 svar på frågan var följande:

8 elever gav exempel på böcker de inte rekommenderar. Orsaker till att de inte gjorde det var till exempel; tråkig, saker upprepas, seg, dålig, enformig, ointressant.

Årskurs 9 svar på frågan var följande:

16 elever gav exempel på böcker de inte rekommenderar. Orsaker till att de inte gjorde det var till exempel; långtråkig, seg, ytlig och utan mening, tråkig och extremt komplicerad, orealistisk känns inte möjlig i vår värld, böcker som är skrivna som teater (värdelösa, oförståelig och ointressanta).

Flera av eleverna nämnde boken *Ingen återvändo* och *Shakespeares* böcker.

I fråga 7 och 8 kan vi läsa en del kommentarer om varför de skulle rekommendera respektive inte rekommendera en bok. Både fråga 7 och fråga 8 är av eleverna kort besvarade. Dessa frågor är frågor som i framtiden skulle kunna byggas vidare på i en annan uppsats. Där man fördjupar sig i enbart dessa frågor, vilket betyder att man kan mera gå in specifikt och fråga varje elev, vad det är som gör att de till exempel tycker en bok är intressant eller ointressant.

4.2 Resultat av samtalen med eleverna

Årskurs 8

Grupp 1

Gruppen bestod av tre pojkar.

Dessa pojkar läste gärna om böcker om de kunde hitta en bok som fängslade och var spännande. De läste helst äventyrsböcker, deckare, science fiction och liknande. De föredrog att läsa på svenska, men ansåg att det var bättre att läsa en bok på originalspråket, men också mycket svårare om inte originalspråket var svenska.

En av pojkarna läste även på sin mammas modersmål, för att hon vill det. Han var inte riktigt begestrad över det. Dels var det svårare och dels tyckte han inte att det fanns så bra litteratur på det språket om man nu skulle ha en bok på originalspråk. Det var ett viktigt argument för att han skulle läsa en bok på det aktuella språket, att det skulle vara originalspråket. Detta för att det var bättre rent språkligt sett.

Alla i gruppen var väl överens om att de ville ha sina böcker i pappersform, att läsa en bok på datorn verkade jobbigt. Det var mera vilsamt och avslappnande att läsa en bok i pappersform. Datorn användes till annat till exempel att spela spel på, vilket de gärna gjorde. I diskussionen om vilket som var bäst berodde det på om man hittat en riktigt bra bok. Den kunde då konkurrera med dataspel. De ville både läsa böcker och spela dataspel, det ena uteslöt inte det andra, men det kunde vara svårt att hitta en riktigt bra bok. Tips om bra böcker kunde man få av vänner, familjen, biblioteket. Skolbiblioteket besöktes oftare än stadsbiblioteket för att det var så nära till skolans bibliotek. Det var bra att det fanns skolbibliotek. De köpte gärna böcker, då man med en gång kunde få den specifika boken som de ville ha. Bra och populära böcker hade ofta en lång väntelista på biblioteken. De tråkigaste böckerna var relationsböcker man fick läsa i skolan under svensklektionerna. De var inte spännande.

Grupp 2

Gruppen bestod av tre flickor.

Dessa flickor läste mycket gärna böcker. Två av dem tyckte att det var bäst att läsa på svenska även om bokens originalspråk var engelska. Detta för att de tyckte det var för svårt att läsa på engelska. Den tredje av dem höll inte med utan tyckte att man då kunde slå upp orden och på så vis lära sig nya ord. De andra tyckte att de lätt förlorade känslan för boken om man skulle hålla på och slå upp ord. Skillnaden mellan en översatt eller en på originalspråket var inte så stor. Det var de dock inte helt ense om. De läste ogärna på andra språk eftersom de inte kunde sitt andra främmande språk så bra ännu. Skulle de läsa på sitt andra främmande språk så måste boken vara skriven på ett förenklat och lättläst språk. Vilket i så fall bara var aktuellt för att träna det specifika språket och inte för historiens skull.

De var också överens om att böcker läses bäst i pappersform. En flicka läste *Magna* böcker på nätet medan övriga skulle vara i vanlig pappersform. Att det kunde vara bra att läsa *Magna* böckerna på nätet beror på att de är en tecknad serie. Det innebär att bilderna är klart dominerande och inte texten, vilket gör det roligt att läsa den serien på nätet. Huruvida om man kan kalla *Magna* böckerna för skönlitteratur är tveksamt. De kunde kanske tänka sig att läsa en bok på nätet om de inte fick tag på den i pappersform och fanns på nätet, men då ville de skriva ut den. Orsakerna till valet av pappersbok var att det var jobbigt att sitta och läsa vid datorn samt inte ger samma känsla. De ville också känna doften av en boken, gärna nyköpt. Datorn kan inte ersätta vanliga böcker. Det kunde inte heller datorspel.

De tycker att i skolan handlar det mycket om att läsa böcker för att lära sig om olika författare och öva ord. De var dock mycket medvetna om att de även lärde sig mycket från böckerna de läste frivilligt. I skolan har de bland annat läst böcker som är i teaterform. Det var inte lika bra som att läsa en vanlig bok, för mycket prat, dåligt med miljöbeskrivningar, vilket gör att man inte får en känsla av hur det ser ut. De läser gärna böcker hemma som inte är en del av skolarbetet. De kunde då själva välja vilken bok de vill och läsa enbart för nöjesskull.

Anledningen till att de gärna läser är för att ”det är avkopplande, man kan leva sig in i en annan värld och drömma sig bort. En bra bok är helt enkelt beroendeframkallande.” En av dem hade läst *Stolthet och fördom* 12 gånger. Den har fina romantiska miljöbeskrivningar i

1800-tals miljö som hon älskade. De läste alla tre gärna äldre romaner som beskrev till exempel miljöer och livet från förr i tiden.

Ungdomsböcker skrivna i och om tiden idag kunde vara tråkiga och upprepande. Men i nästa andetag pratade de alla tre entusiastiskt om serien *Twilight*, som visar sig vara en ungdomsboks serie skriven i och om tiden idag. Vilket visar att det snarare beror på hur bra skriven boken är än när den är skriven. ”*Twilight* en bokserie och den var jättebra.” De var mycket entusiastiska angående den serien och de tyckte absolut att jag bara måste läsa den. För att verkligen lägga kraft bakom orden poängterade en av dem; ”att till och med hennes mamma hade läst den!” Jag följde rådet och kan förstå att ungdomar i denna åldersgrupp tycker att den är en spännande och bra bok.

En bok som filmatiseras var aldrig så bra som boken, då de tar bort och ändrar för mycket. Har man redan läst boken har man en viss bild av hur allt ser ut och den ändras till det sämre när man ser filmen. Alla tre flickorna blev uppmuntrade av sina föräldrar att läsa böcker. En av flickornas pappa ”Tjatade, speciellt mycket om att hon skulle läsa böcker på engelska för språkets skull.” Detta höll hon med honom om men tyckte det var lite jobbigt att läsa på engelska. Det är mycket lättare att läsa på svenska och därför roligare. De tror också att flickor läser mer än pojkar. Visst finns det pojkar som läser böcker, men flickor läser mycket mera.

Samtalen i årskurs 8 visar att dessa eleverna verkligen upplevde läslust. Flera av dem läste om böcker de tyckte speciellt mycket om eller om bokens språk var svårt och för att förstå innehållet bättre. De flesta av dem läste helst på svenska för det var lättast, även om de var medvetna om att det var bra att läsa böcker på andra språk. Det fanns de som var mer intresserade av att kämpa sig igenom böcker på andra språk, främst engelska, än andra. Men alla läste trots vissa svårigheter engelska böcker.

Årskurs 9

Grupp1

Gruppen bestod av tre flickor.

Dessa flickor läste gärna när de hade tid. Det var framförallt när de hade mycket att göra med skolarbetet som de inte kunde läsa så mycket. Loven var därför en tid då många böcker lästes. En av flickornas mamma fick gömma böcker när det var mycket i skolan för att inte skolarbetet skulle försummas på grund av bokläsning.

Även dessa flickor kunde gärna läsa om en bra bok både en och flera gånger. Detta för att man kunde upptäcka flera detaljer i boken. En svårläst bok var främst en bok med ett händelsefattigt och tråkigt innehåll. Det är viktigt att boken är uppbyggd kring en bra historia och att den har ett djup. Har den en alltför enkel och simpel historia är den svår att läsa för att den är tråkig och den är därför alltför lätt att glömma och lägga åt sidan. Den var helt enkelt för svår att komma igenom när man inte fastnade i den och dess historia.

Böcker fick gärna beskriva ett liv från förr i tiden. Det är intressant att läsa om hur man levde då och jämföra med livet idag. De drömde sig gärna bort i en värld från förr som var beskriven som spännande och romantisk i alla fall i böckerna. De läste mycket gärna böcker som Jane Austen hade skrivit och originalspråket var bättre, för att kunna njuta av det fina engelska språket.

Böcker på originalspråk läste de gärna om det rörde sig om det svenska eller engelska böcker. De läste alla ett tredje språk, tyska, spanska, franska, men tyckte inte de hade kommit så långt i de språken att de kunde läsa en roman. Såvida den inte var på lättläst eller lätta barnböcker. Det betydde att om de läste på något av dessa språk, var det för språkträningens skull. Detta för att i en lättläst bok går mycket av historien förlorad, eftersom den är så förenklad.

Det som var speciellt bra med engelska böcker var att det fanns ett rikt ordförråd i dem. De var speciellt negativt inställda till böcker översatta från engelska till svenska. De kunde upptäcka dåliga formuleringar i dem. En del böcker var helt enkelt dåligt översatta. Böcker skrivna på svenska tyckte de givetvis var bäst på svenska.

Generellt tyckte gruppen att bokläsning var avkopplande och avstressande. I en värld som annars kunde vara rätt kravfylld. ”Man tänker bara på boken och inte på annat. De tyckte också att när de läste kunde de se bokens händelser framför sig som i en film.” Att se på en filmatisering av boken var inte lika bra som att läsa den. Deras egna fantasier och tolkningar om hur det såg ut och så vidare var mycket bättre.

Att läsa en bok på datorn var de definitivt mycket negativa till. Det var jobbigt, man får ont i huvudet och det var svårt att läsa på datorn. Datorer använde de till annat, maila, chatta, skolarbete och dylikt. De ville känna den där speciella känslan att öppna en bok i pappersform och gärna en riktigt gammal bok. Det var känslan av boken, att få lukta, känna och ta på den. En av dem tyckte speciellt bra om att låna riktigt gamla, ”dammiga” böcker som de hämtade från bibliotekets magasin.

Sina böcker fick de från sina föräldrar eller köpte de själva, gärna via nätet. De tyckte det var en mysig miljö i biblioteket, men var där alltför sällan. Skolans bibliotek var de sällan i på egen hand då urvalet var alltför litet.

Grupp 2

Gruppen bestod av en flicka och två pojkar.

Även denna grupp tyckte att det var bättre om boken var på originalspråk om den var på svenska eller engelska. Att läsa på franska som alla tre hade som tredje språk, var för svårt om de inte skulle läsa en mycket lättläst bok. Det var i stort sett bara på svenska eller engelska de läste. En engelsk bok kunde gärna läsas om ifall den var svår rent språkligt, för att verkligen förstå och få med sig innehållet bättre. Svenska var som väntat lättast att läsa på.

Varför de tyckte om att läsa var till exempel för; ”att läsning var avkopplande underhållning och ett sätt att leva sig in i en annan värld. De läste gärna på helger och när de har tid och tyckte att problem kunde uppstå om de fastnade i boken, då fanns det risk att skolarbetet blev lidande.” Böcker som ingick i en serie läste de ogärna om det inte var ett långt lov. Det för att risken var stor att de inte kunde sluta läsa och inte hinna med läxor.

Att läsa om en bok kunde flickan och den ena pojken i gruppen gärna göra, medan den andra pojken tyckte det räckte att läsa en bok en gång. Det är inte roligt att läsa om en bok för att då vet man redan vad som skall hända. De andra två som gärna läste om en bra bok, tyckte att de kunde upptäcka flera detaljer som de i iveren missat, för att få veta vad som skulle hända närmast i boken. Det var också ett sätt att än en gång få njuta av en riktigt bra bok.

Att läsa en bok på nätet var absolut inte aktuellt. De ville läsa sina böcker och tidningar i pappersform. Det är inte avslappnande att läsa på nätet. Därtill tyckte de inte heller att man får den rätta känslan. Det är okej, att läsa på nätet om man letar efter fakta i facklitteratur.

Pojkarna spelade gärna dataspel, men inte hellre än att de läste böcker. De ville ha båda delarna en bra bok är mycket bra men dataspel är kul att spela också. Det ena uteslöt inte det andra därför att det är långt ifrån samma sak. De ansåg också ”att antingen läste man böcker eller inte. En del av deras kamrater läste inte böcker frivilligt.” Utan bara om de var tvungna på grund av att det är en del av skolarbetet.

Var de får tag på sina böcker varierade. De köpte gärna men kunde också låna, främst verkade det som om deras föräldrar lånade åt dem. Stadsbiblioteket tyckte de var bra medan skolans bibliotek hade för få böcker.

Samtalen i årskurs 9 visar att dessa eleverna verkligen upplevde läslust, men de var medvetna att det fanns de som inte hade läslust. Flera av eleverna i grupperna läste gärna om böcker de tyckte speciellt mycket om eller om bokens språk var svårt och för att förstå innehållet bättre. Eleverna i 9:an var positivare till att läsa engelska böcker än de i 8:an. Orsaken till detta var säkert att engelskan är starkare befäst för eleverna i 9:an.

4.3 Sammanfattning av resultaten

Resultatet från denna begränsade undersökning visar att en majoritet av eleverna som fyllde i enkäten är intresserade av att läsa skönlitteratur. Det fanns visserligen de som inte tycker om att läsa eller bara läsa ibland, nyckelordet för dem som ibland tycker om att läsa kan säkert vara om de hittar en fängslande bok. De som överhuvudtaget inte tycker om att läsa är en större utmaning för lärare eller andra att få dem att uppskatta läsningen. Det kan kanske i en del fall röra sig om att de inte riktigt ännu förstår böckernas värld.

I samtalsgrupperna var de mycket entusiastiska över böcker och kände verkligen att läsning kunde vara lustfull. Det var till och med så att deras föräldrar fick ibland hejda dem i deras läsning för att inte skolarbetet skulle bli lidande. Vilket var en orsak till att vissa undvek att börja läsa en bokserie som de kanske inte kunde lägga ifrån sig.

I både enkäten och från samtalsgrupperna visar många elever ett intresse för att läsa även när det är lite svårt att förstå en bok. De hade olika strategier för att förstå boken, slå upp svåra ord, läsa boken först på svenska eller läsa om den flera gånger. Vilket flera elever gärna gjorde för att kunna upptäcka flera detaljer i boken. Eleverna var även positiva till att läsa på ett främmande språk och tog gärna den utmaningen. Den skillnaden som märktes mellan årskullarna var att flera av niorna än åttorna hade mindre svårigheter och läste hellre på engelska än åttorna. Med tanke på att niorna har fått ett år längre undervisning i engelska, förfaller det var helt naturligt. Naturligtvis var det för alla lättast att läsa på svenska som var deras modersmål.

I resultaten både från enkäten och från samtalsgrupperna kan man dock säga att majoriteten av eleverna i undersökningen har läslust. Men för att läslusten skulle väckas var en bra bok ett måste. En tråkig och seg bok var mycket svårare att läsa än en bra bok som kanske rent språkligt sett låg på en lite för hög nivå, något många istället tog som en utmaning. Denna undersökning berörde endast en mindre grupp elever på en skola, vilket betyder att några långtgående slutsatser inte kan dras. Detta kan därför sägas vara en början på en större och än djupare undersökning om tonåringars läsintresse.

5. Diskussionsavsnitt

Diskussionsavsnittet nedan börjar med diskussionen i avsnitt 5.1, därefter följer kritik/validitet av den egna undersökningen i avsnitt 5.2..

5.1 Diskussion

Syftet med denna uppsats är att undersöka om tonåringar idag är intresserade av att läsa skönlitteratur. Vilket resultatet av denna begränsade undersökning visar att de är. Andra undersökningar har visat på att tonåringar idag inte skulle vara så intresserade av att läsa skönlitteratur (Svensson, 2008). Orsaker till varför min och Svenssons gav olika resultat, kan vara att Svenssons undersökning var mera omfattande, valet av skola, elevgrupp eller bara rent en slump gjorde att just de elever som var i min undersökning visade större intresse för skönlitteratur och läsning än de som deltog i Svenssons. Enligt Ohlssons artikel i *Dagens Nyheter* så läses det idag inte mindre än för 20 år sedan (Ohlsson Djerf, 2010). Vilket då betyder att vi även då läste oroande lite eller vad menas med lite? Elever i mina samtalsgrupper blev däremot riktigt lyriska när pratade om hur gärna de läste böcker och speciellt dem, de fick välja själva och läsa på fritiden.

Det framkom även att eleverna inte bara var intresserade av att läsa lättsmält litteratur utan även tyckte om att vidga sina vyer med att läsa lite svårare böcker, på till exempel andra språk, främst engelska. Flera av eleverna läste gärna äldre litteratur. Jane Austens bok *Stolthet och fördom* var en av dem som nämndes. En mycket romantisk bok som även om den är skriven på 1800- talet så är temat kärlek, romantik och komplikationer därmed fortfarande lika aktuellt idag. Rosenblatt konstaterar att även om äldre verks seder kan vara annorlunda är det inget hinder för den grundläggande känslomässiga förståelsen om boken tar upp ett för läsaren välbekant tema (Rosenblatt, 2002).

Detta var speciellt tydligt hos flickorna i samtalsgrupperna, temat kärlek var där och det som var annorlunda från 1800- talet var för eleverna bara intressant och spännande. En bidragande orsak var säkert den viktiga förförståelsen, de visste vad boken handlade om. Enligt Molloy fördrar de flesta elever att läsa böcker som utspelas i modern tid, även om de kan fångas av historiska romaner (Molloy 2008). Det intryck jag fick var att flera elever gärna läste historiska romaner och prisade dessa mycket mera än de moderna. Vilka de var kritiska mot,

för att sedan berätta om en modern roman som ”alla” läste och var jättebra. Vilket tyder på att det egentligen är handlingen i sig som är det viktiga.

Att eleverna speciellt i samtalsgrupperna var entusiastiska angående skönlitteratur var tydligt och därtill mycket ivriga angående vissa boktitlar gick inte att ta miste på. Det intryck jag fick från både samtalen och enkäten är som även Molloy menar att elevers berättande om en bok är att de sällan kan precisera vad det är som gör boken spännande, intressant, hemsk och så vidare. Bara att den är det (Molloy 2008). Vilket jag också upplevde vid försök att fördjupa samtalen runt de böcker de berättade om. Det att även Molloy som har haft helt andra och mycket mera omfattande undersökningar än jag stötte på detta, är intressant. Det är givet att om jag vore deras lärare att jag kunde styra mera för att fördjupa samtalen, men i det sammanhang jag mötte eleverna, bör deras diskussion styras i så liten grad som möjligt. Detta för att deras åsikter inte skulle färgas av mina och att samtalet skulle kännas mera som ett naturligt samtal dem emellan om skönlitteratur utan mitt ingripande.

Det visade sig att flera elever inte var främmande för att läsa om en bok eller att läsa en bok först på svenska för att sedan läsa om den på engelska. De tyckte att det var bra för att kunna förstå boken bättre och därmed få med flera detaljer. Vilket är precis det som Lundahl menar är ett bra sätt att till exempel förstå en bok när man läser på ett främmande språk (Lundahl, 1998). Även Chambers menar att det är ett bra sätt för att få riktigt god behållning av boken. I samtalen kom det fram att läsning av böcker på engelska krävde extra ansträngningar, som många var villiga att göra, men ibland behövdes påtryckningar från förälder. En svår balansgång för tonåringens föräldrar, lärare och andra kan det vara att uppmuntra tonåringen i lagom dos så att inte läsningen blir ett för stort tvång. För som Rosenblatt säger litteraturen ska inte skapa tvång och stress utan vara en befriande konst (Rosenblatt, 2002).

En viktig aspekt för att läsningen skall vara lustfull, är att läsaren förstår bokens innehåll. För att detta skall ske och att läsaren har kommit så långt måste en grund läggas gärna i tidiga år för att sedan fortsätta att utvecklas under livet. Även här är det viktigt att inte forcera fram läsningen, vilket bara medför stress och oro hos barnet (Stadler, 1998) Mina informanter var i det stadiet att de knäckt läskoden. Det kan ha förekommit att några elever inte hade något riktigt flyt i sin läsning, speciellt på ett främmande språk. Vilket kan vara en orsak till att en del elever inte tyckte om att läsa skönlitteratur. Gibbons med flera tar upp den viktiga förförståelsen av en bok (Gibbons, 2007). Anledningen till att minoriteten av eleverna i min

undersökning inte tyckte om att läsa skönlitteratur kan vara att de hade dålig läsvana och inte riktigt kunde förstå innehållet. Om själva läsningen tar alltför stor kraft kan intresset för boken lätt svalna. Om det var det eller andra orsaker som låg bakom ett bristande intresse hos dessa elever, tas inte upp i denna undersökning. Utan kan i stället byggas vidare på i en annan undersökning.

En mycket viktig aspekt som framkommit är att om boken av läsaren anses som en bra bok, vilket är i sig är subjektivt, är den värd att läsa. Bra böcker slukades och lästes av flera av eleverna gärna mer än en gång. Bokserier var något som gärna lästes. Detta att läsa en bokserie eller böcker av samma författare gör inte bara att läsaren har en förförståelse inför läsningen utan även språkformen är bekant. Bekantskapen med en ny författare kräver mer av sin läsare (Reichenberg 2008). Vilket visar sig stämma bra överens med vad även jag har kommit fram till i min undersökning. Detta för att många elever gärna läste bokserier om det fanns möjlighet eller andra böcker som de var lite bekanta med genom till exempel vänner eller att de läst boken eller liknade böcker förut. Det anses av bland andra Nasiell, att för att få upp lästräningen är bra att läsa bokserier och böcker skrivna av samma författare.

Jag menar med stöd utifrån vad som har sagts i denna uppsats att en kombination av att läsa det bekanta och det obekanta är klart att föredra, framför att bara hålla sig till ett smalt fält. En läsare måste våga ta för sig av det obekanta för att fortsätta att utvecklas. Gibbons med flera menar att bygger man upp kunskap runt boken är det lättare att förstå även en ovan bokmiljö. När läsaren kommit så långt i sin läsning att koden är knäckt och läsningen går automatiskt, ortografisk läsning (Stadler, 1998), så kan denne ägna sig åt innehållet i mycket större grad. För även om det förkommer några svåra ord behöver de inte vara ett stort hinder för förståelsen. Majoriteten av mina informanter läste på engelska även om de tyckte det var lättare att läsa på svenska. Vilket tyder på att många ungdomar idag gärna tar den utmaningen, det är att läsa på ett främmande språk.

En annan utmaning som inte tycktes verka lika intressant att ta var böcker skrivna i teaterform. För många elever var det säkert en svår och ovan bokmiljö. Det betyder inte att jag tvivlar på att läraren inte i bästa pedagogiska anda har pratat om dessa böcker innan och under läsningen, men det verkade ändå för svårt att förstå vilket innebär att boken anses som tråkig. Vilket betyder att bygga upp kunskap runt bokens ämne en gång kanske inte räcker

utan att det tar tid, kanske flera år, att smälta en viss bokform till exempel böcker skrivna i teaterform. Det kan kanske även vara en mognadsfråga.

Vad som också framkom under samtalen var att de inte tyckte att en film som bygger på en bok var i närheten så bra som boken. Eleverna tyckte att det ofta blev besvikna och att deras egen fantasi och inre film de hade när de läste var mycket bättre. Det fanns dock en som i enkäten skrev att hon/han tyckte mycket bättre om att se på film och att läsa böcker var tråkigt. De elever i samtalen som tyckte om att spela dataspel, tyckte inte att det ena uteslöt inte det andra, utan ville ha både och. De var heller inte intresserade av att läsa böcker på datorn. Enligt Ohlssons artikel i Dagens nyheter läser ungdomar på nätet vilket skulle vara en orsak till att de skulle läsa mindre böcker (Ohlsson Djerf, 2010). Enligt vad jag kommit fram till vill ungdomar inte gärna läsa på nätet, vilket uppfattades som jobbigt och tröttsamt. De kunde tänka sig att leta efter fakta på nätet men inte läsa böcker. Datorn var främst något de använde till vissa skolarbeten, kommunicera eller spela spel. Det att ungdomar skulle läsa så mycket på nätet är inte mitt intryck. Synen bland speciellt de elever som deltog i samtalsgrupperna, var att deras läsning var konservativ, böcker och längre texter skall läsas i pappersform.

I denna sista del av diskussionen finns det flera intressanta trådar att fortsätta studera. Jag har även tidigare nämnt andra vägar man kan ta för fortsatta studier inom detta stora område, som till exempel varför tycker vissa elever inte om att läsa skönlitteratur, eller varför är de negativa till att läsa böcker skrivna i teaterform. Beror det på att de inte förstår eller är ovana vid den sortens böcker eller finns det flera faktorer? Albert Bandura menar att det är viktigt vad en person tror att denne kan göra, för att denne skall lyckas (Hergenhahn, 1994). Jag ser denna kommentar som mycket viktig i sammanhanget om huruvida det är ett nöje att läsa eller inte. Detta för att jag vill påstå att vi människor tycker om berättelser och att få dem i bokform är ett utmärkt sätt. Men en orsak till att en del elever inte gärna läser böcker kan vara att man tror att det ska vara för svårt och att man inte kan.

5.2 Kritik av den egna metoden/ validitet

För att en undersökning av detta slag skulle få en större validitet hade det varit bra om den genomfördes med en betydligt större omfattning. Urvalet kan istället ses som ett litet

stickprov. Vilket enligt Patel och Davidson är ett vanligt sätt att genomföra en undersökning i de fall det inte är möjligt att undersöka hela populationen (Patel & Davidson, 1994). Vilket i denna undersökning skulle innebära alla klasser i årskurs 8 och 9 i Sverige eller mera.

Jag var personligen närvarande för att kunna svara på eventuella frågor angående enkäten ifall någon fråga i den var oklar för eleverna. Givetvis kan det ändå ha varit någon som av någon anledning inte ville fråga mig, trots att någon fråga för denne var oklar. Men jag utgår från att om så var fallet gällde det någon enstaka elev.

Elever som deltog i samtalsgrupperna var elever som är intresserade och läser skönlitteratur. Större blandning kunde fått mera negativa inställningar till skönlitteratur i samtalsgrupperna. De elever som var negativa till läsning och inte hade hittat någon större läslust fick ge uttryck till detta i enkäten. Anledningen till att valet föll på de som har läslust var att få ett livfullt och engagerat samtal i grupperna, vilket i sin tur förtydligar att läslust finns hos elever och jag kunde ta del i hur de uppfattar den.

En annan kritik är att samtalen kunde ha spelats in. Orsaken till att inte detta gjordes var att samtalen kunde ha blivit stela på grund av att det kunde för eleverna kännas mera nervöst att bli inspelade. Den åldern som målgruppen är i är som bekant en lite speciell ålder där många är lite blyga och osäkra.

En annan sak som man bör ta i beaktning i en undersökning som denna är att eleverna i speciellt samtalsgrupperna medvetet eller omedvetet kan ha velat visa sig extra duktiga. För att imponera på både sina kamrater i gruppen och mig, vilket egentligen inte behöver vara fel. Goffman menar att imponera genom att verka lite bättre än vi, är en träning i att bli det. Därtill om 'uppvisningen' har accepterats som sanning är det så till motsatsen blivit bevisad (Goffman 1990). Med detta menar jag inte att jag betvivlade vad eleverna i undersökningen sade, men det var tydligt att eleverna speciellt i samtalsgrupperna ville göra ett gott intryck.

6. Slutsats

Utifrån de undersökningar jag gjort och det som jag hittat i litteraturen, drar jag följande slutsatser. Många av dagens tonåringar är intresserade av att läsa skönlitteratur, en del visar ett större intresse än andra och några ett mycket svagt intresse eller inget alls. Exakt varför vissa elever i min undersökning inte tyckte om att läsa gick jag inte djupare in på utan lämnar till en annan undersökning i framtiden. Vad som var speciellt intressant var att det var en majoritet av eleverna i min undersökning som tyckte om att läsa. Den entusiasmen som eleverna i samtalsgrupperna visade inför skönlitteratur var intressant, för även om de var utvalda för att de tyckte om skönlitterär läsning, var de överraskande positiva. I inledningen skrev jag följande citat från Skolverket. ”Att eleven- utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse”, (Skolverket, 2000, s1). Utifrån det jag kommit fram till ser jag att majoriteten av eleverna i min undersökning läser och lär i den andan som de så gärna vill på Skolverket. Valet av att lägga detta citatet här igen i slutsatsen är inte för att glädja Skolverket, utan för att det beskriver hur många av de elever som deltog i min undersökning verkar förhålla sig till läsning av skönlitteratur och absolut de som deltog i samtalsgrupperna.

Eleverna läste inte bara lättsmält litteratur utan valde även lite svårare böcker på till exempel främmande språk. På Skolverket går det också att läsa att ”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan kommunicera i tal och skrift på engelska”, (Skolverket, 2004, s.12). Det var dock svårare med böcker i teaterform som inte var lika populära, vilket kan bero på att de kan vara lite för svårlästa.

Det finns många vägar att bli en bättre läsare och en del av dem har jag tagit upp i uppsatsen. En av dessa var att läsa boken först på svenska sedan på engelska om man nu önskade träna att läsa engelska böcker, vilket många elever i min undersökning ansåg viktigt och intressant. Det är även viktigt med en viss förförståelse när man ska läsa en bok. Det handlar inte bara om att kunna språket utan även få en bakgrund om innehållet. En kombination av språk, läs och förförståelse är viktiga delar för att få en bra läsoplevelse och få känna riktig läslust.

7. Epilog

I detta kapitel belyser ytterligare med mer exempel på vad som kan inspirera tonåringar till läsning och vad som kanske inte gör det. Det har även fått inspiration av de tonåringarna jag mötte i mina undersökningar. Det är anledningen till att det ligger här som en epilog. Jag ser det som en viktig del att ta med på grund av den inspiration som ungdomarna gav mig och uppsatsen med sina svar i enkäten och i samtalsgrupperna.

7.1 Konsten att hitta en bra bok

Skolan, samhället, biblioteket med flera ställen är miljöer som läsaren vistas i och där finns alltid plats för mera böcker, för djupare insikt i boken läsaren just läser i. ”Ingen människa, ingen skola, inget samhälle, har någonsin tillräckligt med böcker (Chambers, 1995 s.22).” Det finns alltid behov för fler berättelser, mera böcker att låta sig fångas av. Även om man inte har läst alla bibliotekets böcker, fattas det alltid någon bok man önskar läsa.

Chambers konstaterar att när man hittat en riktigt bra bok är det inte otänkbart att man läser om den. Läsaren kan än en gång få njuta av berättelsen och upptäcka flera detaljer som denne kanske missat vid första läsningen. Han/hon får då en djupare upplevelse av boken och kanske se på den från en annan synvinkel (Chambers, 1995). I sin andra bok *Böcker inom oss*, påpekar Chambers än en gång vikten av att läsa om bra böcker. Det är för den ovane läsaren ett stort plus att läsa om en bok för att få verklig behållning av berättelsen. Men även en van läsare får ut mer av en bra bok om denne läser om boken (Chambers, 2003).

7.2 Boktips

Boktips kan läsaren, enligt Chambers, få genom att vistas i kamratmiljöer där läsning är vanligt. Detta för att ett vanligt sätt att få tips om en bok är att någon bekant tipsar om den. Helst vill man ha tips från någon i sin egen ålder, speciellt tonåringar. För även om deras lärare kan komma med boktips så ser de kanske inte på läraren som den som skulle kunna ge ett tillräckligt bra tips till ungdomar (Chambers, 1995).

Hur tonåringar ger varandra tips om böcker kan variera, men ett sätt är att skriva till en insändare till Sydsvenskans *Postis*.

Jag var tvungen att läsa dem
Jag blev helt biten av Twilight-serien efter att alla mina vänner hade läst dem,
och jag var ju också tvungen att läsa dem! (I...s. B10 Postis, Sydsvenskan 26/09-2009)

Att denna serier är omåttligt populär bland tonåringar är ett faktum. Jag försökte låna någon bok i serien på stadsbiblioteket för att få insikt i varför den är så populär. En bibliotekarie på Malmö stadsbibliotek sa följande till mig. ”Det är en enormt populär bokserie. Ungdomarna älskar den!” Efter det uttalandet, insåg jag att det inte var någon idé på grund av den långa väntetiden. Varpå jag istället köpte den första boken i serien, *Om jag kunde drömma, Twilight*, originaltiteln. Bokserien är skriven av Meyer. ”Litteraturens förmåga att erbjuda nöje och avkoppling är fortfarande det viktigaste skälet till att den överlever” (Langer 2005).

Reichenberg konstaterar att ett annat sätt att välja en bok är synintrycket. Hur framsidan ser ut är ett bra sätt att sälja en bok. Vi väljer gärna med ögonen om vi inte har fått tips om en bok på annat sätt, och även om vi så har fått ett boktips, studerar vi gärna bokens utseende. Lockar boken till läsning med dess framsida? Om framsidan lockar läser vi förordet, för att få en vidare uppfattning om bokens handling. Kan den ge läsaren ett utbyte? Först då beslutar vi oss om den är värd att lägga ned tid på (Reichenberg, 2008).

7.3 En populär och en ratad bok

Påverkar boken/objektet läsaren? En idag bland tonåringar mycket populär bokserie är Twilight. Det handlar om en 17 årig tjej i USA som motvilligt flyttar till sin pappa som bor i en liten regnig håla i Washington. I den nya skolan möter hon den mystiske Edward som hon blir hjälplöst förälskad i.

Jag var feg som vanligt och lät håret hänga ned över högra axeln för att skymma mitt ansikte. Jag häpnade över känslorna som svallade i mig – bara för att han råkat titta på mig för första gången på några veckor. Jag kunde inte låta honom påverka mig så starkt. Det var patetiskt. Mer än patetiskt. Det var ohälsosamt (Meyer, 2005, s.66).

Snart börjar hon dock ana att han är en vampyr och en känslös berg och dalbana börjar (Meyer, 2005).

En bok som flera elever i nian ratade var *Ingen återvändo* skriven av Foley. Det visar sig vara en allt annat än rolig och eller spännande bok utan en mycket tragisk bok. I andra kapitlet är huvudrollsinnehavaren på polisstationen där han redogör för den tragik han varit med om (Foley 2001). Historien som berättas är mycket tänkvärd men också tragisk och skrämmande. Om man vill njuta av en bra bok och drömma sig bort i en annan värld, som flera elever gärna vill när de läser, så tror jag inte att denna bok är den rätta. Molloy menar att en av orsakerna till varför elever inte tycker om en viss bok, kan bero på att de inte riktigt förstår den (Molloy, 2003). Vilket kan vara en anledning till den negativa responsen angående boken *Ingen återvändo*. I tillägg till att det är en bok där boksamtal är mycket viktigt även på grund av det känslomässigt starka innehållet.

7.4 Bokslukarna

De läsarna som har hittat sin läslust kallas gärna bokslukare. Hur otroligt viktigt det är med böcker och den värld som öppnar sig för läsaren där i kan vi även läsa i citatet från Astrid Lindgren nedan.

”Ett ensamt barn med sin bok skapar sig någonstans i själens hemliga rum egna bilder som överträffar allt annat. Sådana bilder är nödvändiga för människan. Den dagen barnens fantasi inte längre orkar skapa dem, den dagen blir mänskligheten fattig. Allt stort som skedde i världen, skedde först i någon människas fantasi, och hur morgondagens värld skall se ut beror till stor del på det mått av inbillningskraft som finns hos de där som just håller på att lära sig läsa.” (Nasiell; Bjärbo, 2007 s.2)

Ett tänkvärdt citat från Astrid Lindgren, vilket visar hur viktigt det är att få lov att fantisera, drömma sig bort och skapa för oss människor.

Reichenberg visar att det är bra att läsa mycket, men det är också viktigt att få en djupare förståelse för den bok som läses. Det finns de som läser bok efter bok som om de skulle springa maraton, där målet är det som hägrar och inte själva vägen dit. Det är därför inte helt lyckat om man som lärare räknar antalet böcker eleven läser utan att få insikt i hur eleven läser och vilka böcker. Om man vill stoltsera med antalet lästa sidor är det till exempel lättare att läsa böcker som tillhör en serie. Det gäller även om man läser böcker av samma författare. Det är inte fel att läsa på det viset, men läsningen måste skärpas mera om man varierar sitt bokval. Det är viktigt att man som läsare inte ”fastnar” i en viss sorts böcker på en viss nivå. Det bästa sättet att lära sig mer är att gradvis höja sin nivå. En bok som är lite svårare än den

man läst tidigare gör att man även utmanar sin läsförmåga och förståelse. Detta är en av Vygotskys teorier om inläring, att man skall för att uppnå maximal inläring låta svårighetsgraden vara ett steg ovanför (Reichenberg, 2008). Även Gibbons menar att det är viktigt att läsaren förses med böcker som inte bara är spännande, intressanta och faller läsaren i smaken, utan även är en utmaning för denne (Gibbons 2007). Molloy konstaterar också att även om det är positivt att elever läser mycket böcker, är det viktigt att läsaren läser med eftertanke. Det är där läraren kommer in i bilden, som den som skall träna sina elever i att kunna ge respons på det de läser (Molloy 2008).

7.5 Att ha böcker hemma

Chambers belyser vikten av att få växa upp i ett hem där böcker är en del av hemmiljön som en stor förmån. Det att böcker är en del av livet under uppväxten gör att det är lättare att ta del av skönlitteratur. För att även om man i skolan arbetar mycket med skönlitteratur så är det lättare för ungdomar att läsa böcker om de är en del av deras hemmiljö. I de hem, där böcker inte är en del av hemmet, handlar det ofta om att de inte är normalt i deras hem. Att ha böcker i sitt hem är ofta en tradition. Det är därför av extra stor vikt att skolan ger ett positivt intryck av böcker och försöker ge alla barn möjligheten att verkligen få ta del av böckernas värld, även de som inte har den tillgången hemma.

Den viktiga känslan att få äga böcker och att inte bara låna dem på bibliotek har betydelse för läsaren. Det betyder inte att man inte ska låna böcker från skolan och bibliotek, men det att få äga böcker är viktigt för att inte böcker bara ska vara en del av en främmande värld/miljö utan en naturlig del av hemmiljön. Tyvärr, familjer med liten vana att ha egna böcker, kan tycka att det räcker att låna böcker (Chambers, 1995).

Litteraturlista

Brodow Bengt & Rininsland Kristina. (2005). *Att arbeta med skönlitteratur i skolan – praktik och teori*. Lund: Studentlitteratur.

Chambers, Aidan. (1995). *Böcker omkring oss, Om läsmiljö*. Stockholm: Nordstedts Förlag AB.

Chambers, Aidan. (2003). *Böcker inom oss, om boksamtal*. Stockholm: Rabén & Sjögen Bokförlag.

Foley, Douglas. (2001). *Ingen återvändo*. Viborg: Bonnier Carlsen.

Gibbons, Pauline. (2007). *Stärk språket stärk lärandet, Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråks elever i klassrummet*. Göteborg: Elanders Sverige AB.

Gleitman, Henry. (1991). *Psychology*. New York: W. W. Norton & Company

Goffman, Erving. (1990). *The presentation of self in everyday life*. London: Penguin Books.

Hergenhahn, B.R. (1994). *An Introduction to Theories of Personality*. New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs.

I... (2009, 26 september). *Jag var tvungen att läsa dem*, Postis, Insändare, Sydsvenskan.

Langer, Judith A. (2005). *Litterära föreställningvärldar, Litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Daidalos AB.

Lundahl, Bo. (1998). *Läsa på främmande språk*. Lund: studentlitteratur.

Meyer, Stephenie. (2009). *Om jag kunde drömma*. [Avesta]: B Wahlströms Bokförlag.

Molloy, Gunilla. (2003). *Att läsa skönlitteratur med tonåringar*. Lund: Studentlitteratur.

Molloy, Gunilla. (2008). *Reflekterande läsning och skrivning*. [Polen]: Studentlitteratur.

Nasiell, Annika & Bjärbo, Lisa. (2007). *Boken om läslust, En handbok om att väcka ungas läsinträsse, 7-15 år*. Karlskrona: Barnens bokklubb.

Nordström, Lars. (1995). *Svenskämnets röda tråd*. Arlöv: Ekelunds förlag AB, Berlings.

Nyberg, Rainer. (2000). *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och internet*. Lund: Studentlitteratur.

Ohlsson Djerf, Sofia. (2010, 1 januari). *Läsning- en definitionsfråga*. Dagens Nyheter.
Tillgänglig www.dn.se/dnbok/suddigt-lasande-l.1021866

Patel, Runa & Davidson, Bo. (1994). *Forskningsmetodikens grunder, Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Reichenberg, Monica. (2008). *Vägar till läsförståelse, Texten, läsaren och samtalet*.
Värnamo: Natur och Kultur, Fälth & Hässler.

Rosenblatt, Louise M. (2002). *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*. Lund: Studentlitteratur.

Sveriges National Atlas.(2009). *Selma Lagerlöfs uppdrag att skiva Nils Holgersson*.
Tillgänglig www.sna.se/Holgersson_100ar_uppdraget.html

Svensson, Birgitta. (2008). *Gör klassikern till din egen*. Stockholm: Liber.

Stadler, Ester. (1998). *Läs- och skrivinläring*. Lund: Studentlitteratur.

Svedner, Per Olov. (1999). *Svenskämnet & svenskundervisningen – närbilder och helhetsperspekti*. Uppsala: Kunskapsförlaget.

Utbildningsdepartementet, Skolverket. (2000). *Kursplaner och betygskriterier*. Tillgänglig www.skolverket.se

Utbildningsdepartementet. (2004). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Västerås: Edita Västa Aros.

Wikström, Inger. (1991). *Att läsa för skolan och för livet*. Stockholm: Inger Wikström och Skriptor Förlag AB.

Witting, Maja. (2001). *Witting Metoden Metod för läs- och skivlinläring*. Ekelunds Förlag AB

Bilaga

Enkät

Några frågor till dig från Anna.

1. Tycker du om att läsa skönlitteratur?

2. Tycker du om att läsa på andra språk än ditt modersmål?

3. Vilka språk läser du på?

4. Vilka av dessa språk tycker du bäst om att läsa på och varför?

5. Tycker du att du utvecklar ditt språk när du läser skönlitteratur?

6. Väljer du att läsa böcker på främmande språk, som inte har med skolan att göra?

7. Vilken bok skulle du rekommendera och varför?

8. Vilken bok skulle du inte rekommendera och varför inte?
